

Izbaja vsako drugo in četrti sredo meseca;
velja z poštnino vred in v Gorici os posilja-
njen na dom za DRUŽTVENIKE „Soče“:
za vse leto 2 gl.
za pol leta 1 " 50 kr.
za četr leta — " 50 kr.
za NEDRUŽTVENIKE:
za vse leto 2 gl. 50 kr.
za pol leta 1 " 50 "
za četr leta — " 70 "
Posamezni listi se dobivajo po 10 kr. pri
kučigariju C. Sochar-ju v Gorici.

Soča.

Organ slovenskega političnega družtva goriškega za brambo narodnih pravic.

Št. 8

V Gorici 26. Julija 1871.

I. tečaj.

Vabilo

k občnemu zboru polit. družtva Soče v prostorih
čitalnice goriške dne 10. avgusta t. l. ob 2 u-
rah popoldne.

Na dnevnem redu so sledeče točke:

1. Volitev enega odbornika.
2. Kako postopanje pričakuje politično družtvo Soča od slovenskih posluvcev v prihodnji zborovi sesiji.
3. Vlada naj se uzira, kadar podeluje javne službe v prij vrsti na domačine in vselej na take osebe, katere so zmožne deželnih jezikov in pa-
znojo deželne razmere.
4. Predlogi posameznih družtvenikov.

Vabilo se prepričavno vsi p. n. družtveniki,
naj se blagovoljno izdečijo tega sluda i prav
obilnem šteritu, da bodo naši sklepi prati izraz
družtvenega mnjenja.

V Gorici dne 13. julija 1871.

Odbor.

Česa nam treba?

Glaši, katere prinašajo avstrijsk in neavstrijski, nemški, slovenski in drugi časopisi o namerah našega ministerstva glede uravnave notranjih državnih zadev, so tako različni in izjavi vlade same v raznih vladnih novinah se tako nelo vjemajo med seboj, da si ne najde poti iz tega strašnega labirinta naj bolj zrel in izvirjen politikar. Nemci se togotijo, da je krenila vlada na klerikalno stran in da podpira zraven tega Slo-
vane. Slovani se pa bojejo, da je ministerstvo premalo pogumimo in odločeno in da jim tedaj ne dovoli še vseh tistih prav, za katere se že tako dolgo zastonj peganjajo.

Vsakdo, kateri se je zadnja leta kolikaj brigal za naša notranja vprašanja in ki mimo prenisi sedanje avstrijske razmere posebno v usrodom občini, mora priznati, da ima minis-
terstvo, ako boce Avstrijo v resnici stalno vrediti na podlagi vsestranske enakopravnosti, neiz-
merno težavno nalogu. Prva velika ovira stalni uravnasi Avstrije je nesrečni sud Beust-ove poli-
tike—dualksem, katerega je menda častila grof
zraven drugačega tudi zato ustvaril, da je samega sebe

posadil na više mesto, nego jih zasedajo navadni ministri. Ta sad je bil sicer že v zarodu piščav, a vendar se ga ni še gajiloba toliko prejela, da bi mogel že zdaj odpasti. Druga, skoraj še veča ovira je pa razcep-
kanje dveh glavnih tikrajlitavskih strank: centralistične in federalistične, v tolikanj strankie in svojbin, katere se ne morejo same med seboj porazumeti, da je ministerstvu zares težko razso-
dit, kaj in koliko ima vsakej posebej priznati in kako pri uravnavi notranjih zadev postopati, da vsem narodom in vsem strankam kolikor mogoče zadosti. Vse poprejšnje vlade so za to skrbele, da so narode med seboj razdražile s tem, da so jom pravice po različni meri delile, da so pustile ene gospodariti, a druge hlapčevali toliko časa, dokler niso začeli tudi zatirane narode žalji nadležati in rane skeleti, da so se prebudili in za-
vedli, da odresajo sedaj hlapčevski jarem in upi-
jejo po pravicah, katere jim gredó pred svetom in pred Bogom. A kdor je dolgo gospodaril, če tudi po krivici, meni, da ima pravico do gospo-
darstva, in si ga ne pusti rad iz rok iztegrati.

Zatorej je Nemcem že sama misel groza, da bi se Slovani njihovemu nadvladanju odtegnili; zatorej se Italijani na Goriškem, Tržaškem in v Istri tako trdovratno drže dosedanje krivice navade, ali prav za pravzorabje, da ima njihov jezik sam gospo-
dariti v deželnih zborih in odborih, v javnih uradnjah in šolah in da si po ljudstvenem številu v večki manjšini, hočejo vendar na Primorskem gospoda-
rji biti; zatorej razpor med Poljaci in Rusimi na Poljskem itd. itd. Vse to so zakrivile poprejšnje vlade prenisišeno in nepremišljeno in skrajni čas je, da se ta Avgrijev bleg iztrebi, kar mora po-
glavitna skrb biti sedanjí vladi. Od državnega zborna in od deželnih zborov, kakoršni so sedaj, ne moremo rešitve pričakovati. V prvem so razni elementi in narodi, iz katerih obstoji Avstrija, tako neprimerno in nepravilno zastopani, da se ne more od njega pričakovati vspešnega in pravil-
nega delovanja. V deželnih zborih obstoji večidel enaka nepriljnost; zraven tega je pa njihov do-
dosedanje delokrog zagradjen v tako tesne meje, da bi se skoraj lebko reklo, da obstojé le na vade in na škodo občasnih mošenj. Česa tedaj treba Avstriji, da se ozivi in stalno okrepi?

1. Da se prestroji na federalivni, vsem narodom pravčni podlagi, to je, da se združijo deželne skupine na zgodovinski, pri nas na Slovenskem na narodni podlagi in da se razširi delokrog de-

želnih zborov tako, da bo mogel vsaki v čisto deželnih zadevah neodvisno sam sklepati in delati na korist in razvoj svoje dežele, katero on naj naravnješi zastopa in naj bolje pozna. 2. Da se prenaredi volivni redi v svobodno - enakoprav-
nem zmislu.

Kdo je gospodar v občni?

Kdor ima z občinami uradno opravljati, ali kdor po deželi hodi in se pogovarja z ljudmi, pre-
pričal se je, da jih je starešin, in tudi nekaj žu-
panov, ki dobro ne poznajo svojih pravic in dolž-
nosti. Tudi je bilo slišati o županih, kateri so ne-
postavno županili in svoje pravice celo krivo rabili.
Marsikdo izmed njih je misil, da je absolutni, da
je on sam gospodar občine, in starešine so mu
bile peto kolo. Tak župan je rad preziral staro-
šinstvo, in če ga je zbral, silil ga je, kričal in
žugal je in zraven tudi se prilizaval, dokler je njegova
obvezljala. Zopet se je najšel, ki je vrgel pod klop
sklepe, če niso bili po njegovem mnenju. Navadno
so taki župani bili tisti, katerim ni mar za računo
in prnračune, še manj za javne seje in za na-
rodost. Starošine so pa molčali ali zato, ker jim
ni všeč bilo delati, ali ker niso poznali postav in svojih
pravie, tedaj je po takih županijah vse narobe šlo.

Pregledajmo torej, kakšne pravice in dolž-
nosti ima starešinstvo in kakš župan; potem vsak
letko razsoli, kateri občinski zastopniki izpolna-
vajo dolžnosti, in kateri in kaki možje so imajo
zvoliti v te zastope.

Naš občinski red obsegata v II. odločbi od §.
29 do 47 vse pravice oziroma dolžnosti starešin;
naj važnejše hočemo tu našteti.

Občinskega starešinstva delo v obči je, da
v občinskih zadevah sklepa, potem da pregledava
županova dela, da tedaj nadzoruje. Izveršivno
oblasti pa nima, to je, sklepov ne izpeljava; za to
delo so druge osebe odločene, ki so neprenehoma
pri delu župani.

Da omenimo posameznega delovanja, glavno
je opravilo starešinstva, da se posvetuje in da
sklepa:

1. Kadar se ima kaj odločiti glede na za-
kladno premoženje občine, če namreč ima kapi-
talov, zemljišč i. t. d.

2. Kadar se ima ustanoviti, kako naj se to
promocije uživa.

3. Kadar gre ustanoviti prevdarek dohodkov
in stroškov.

4. Tudi rešuje letne račune.

5. Posvetuje se in sklepa sploh zastran vseh
reči, ki se ne štejejo k navadnemu oskrbovanju
premoženja.

Starešinstvu gre priznati, če je potreba, in
poten, najeti občinske uradnike, zlužabnike; odlo-
čiti, koliko jih ima biti, katero plačo in pokojnino
dobi vsak. To velja tudi za občinske zavode n. p.

kopan vbežista po noči srečno skoz vse Spanka-
viove cete, misleča podati se na severno Ogersko
in Rakoczy. Popotovaje v kmečki obleki se obr-
neta (h svoji nesreči) k znancu grofu Nagyu,
kteri ju pa prav izdajalsko vjame in pod stra-
žo na Dunaj pošlje. --

Potem uduši cesar Leopold popolnoma punt
na Ogerskem, ter polovi kolovodje. Nadaždi, ki je
zmiraj na Dunaju stanoval zvedši, da so zarotni-
ki vjeti, se prestraši, kajti vedel je, da gre tudi
njemu za kožo. Da bi sebe opral, razodene vse
spletke. Ravno to storil tudi Rakoczy, po izdajal-
sko cesarju pisma Zrinjskega in Frankopana pri-
občivši. Tako pada vse krivda na ta dva. Knez
Lobkovic, (minister zvunanjih zadev) Petru v žlah-
ti, si je prizadeval na vsaki način tega oprostiti.
Zarad tega pride sam k njemu v ječo, ter ga na-
govori, da prosi zopet milosti pri cesarju. Zrinjski
tudi storil to, dokazovaje, da ni toliko krv, kakor
to hočejo njegovi protivniki, ki so svojo krvivo
umivajo vse le nanj vrgli. Ali vse zastonj! Nem-
ški sodniki obsodijo njega, Frankopana, Nadažda
in Tattenbacha k smrti. (konec prih.)

Listek

Peter knez Šubič-Zrinjski, ban hrvatski.
(Životopisne črtice) (dalje)

Med tem se upre nekoliko magjarskih veli-
kašev (magnatov) proti vladu, ki so lahko v svoje
kolo že tako nezadovoljnega Petra vpletili. Pala-
tin Veselenji, jader curiae, grof Nadažd, (sicer
Prodanić—prave hrvatske krvi), Peter Zrinjski,
grof Frankopan, Franjo Krsta, Rakoczy, Erazem
Tattenbach, ti le so bili glavarji te zarote. Glavar
celega panta, palatin Veselenji, je umrl pred, nego
so to zaroto zasledili.

Celo zarotno stvar pa razodene Tattenbachov
komornik. Ta človek, ki je bil zarad tativne za-
prt, nadjaje se na vsaki način oprostenja, razkrije
vse na tanjko. Razun tega pride vladu nekaj
pisem Zrinjskega in Frankopana v roke, sicer sto-
dvočnih. — Carski dvor ne dvomeči nad Tatten-
bachovo zvestobo, ga pošlje, da bi skrivši kaj o
hrraskih nezadovoljnikih pozvedel. Ta pride v Ča-
kovac, in namesto, da svoje poslanje svrši, se
spusti v skrivne dogovore z Zrinjskim. To zavaha-

Oznanila se prijema in plačuje se za za-
vadno tristopno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat

7 " " " " 2 krat

6 " " " " 3 krat

za veča pismenka po prostoru in vsakrat za
kolek 50 kr.

Rokopisi se ne vračajo, dopisi naj se bla-
govočno frankujejo.

Vredništvo in opravnitvo je v hiši št. 86

„Contrada Macelli.“

Naročnina naj se blagovočno pošilja pod
naslovom: Viktor Dolenc v Gorici.

če ima občina bolnišnico ali druge institute. Ono voli župana in podžupane, podeljuje pravico domovja, zveruje pravico patronata, ki bi šel občini. Gledě krajne policije omenja §. 34 starešinstvene pravice. Ono mors tudi paziti na oskrbovanje urogib, *rassoojuje pritošče zoper kako naredbo županstva v rečih k samosvojemu področju občine štetib, ima tudi nadzorovati, kako županstvo in uradniki svoja dela opravljajo, in sme v ta nameen posebne komisije postaviti.*

Starešinstvo se shaja, kakor to potreba kaže, naj manj po enkrat vsake tri mesece. Te seje imajo javne biti, in če jih župan ne skliče, morejo jih starešine tirjati.

Iz tega se vidi, da so poklicani starešine k prevažnemu delovanju, vsak naj tedaj dobro preberi postavo, in če ne zna brati, naj si jo da vedrati prebrati. Iz tega se vidi dalej, da ima starešinstvo možno občinsko v rokah, da je torej le starešinstvo gospodar v občini.

Zato pa se nima misliti, da je župan starešinski blapec, že navaden pozdrav „oče župan“ kaže, da je občini glavar. In zares dosti pravice ima in mnogo važnih dolžnosti, ki so v postavi razvite do §. 48. do 59.

Delo županstva v obči je, da upravlja in zveruje, da župan s pomočjo podžupanov izpeljuje starešinstvene sklepe. On ravna z občinskim premoženjem, gleda na to, kako se ono uživa, tudi je oskrbnik občinskih naprav in zavodov, toda vesan je na sklepe občinskega sveta. Njemu so podvrženi vsi občinski služabniki. Župan ima pravljati predlage, račune in proračune za starešinstvene seje, katerim je predsednik. Tudi zastopa občino na zunajno stran pri uradnjah, sodnijah, deželnem odboru i. t. d. in to je prevažen posel, ker je treba, da župan kaj zna, in neustrašeno postopa, da po vesti in pogumno pove svoje mnenje in resnico, če bi tudi nevšečna bila komurkoli.

Dalje mora skrbeti za red in varnost v občini, ker je njemu zaupana vsakdanja skrb za krajno policijo. Tudi on in le on ima opravljati nektere prav za prav vladne opravila, ki jih pa vlada občini izročuje, ter izra važen glas pri naberi vojakov, volivec je pri sestavljenji cestnih odborov in solskega okrajnega sveta. Vse to in sploh vse dolžnosti umnega, vestnega načelnika imajo župani na ramah skozi 3 leta, in brezplačno. Bogome dovolj je častnih opravkov! Našim slovenskim županom je še pa posebna in sveta dolžnost, delati za našo narodost. V starešinstvenem zboru, v svoji pisarnici, v opravilih s c. k. uradnjami, na vse strani imajo priliko pokazati se prave slovenske župane, in pomagati narodu k novemu življenju in veljavi. Možje, ki tako postopajo in se za nas trudijo, pravi dobrotniki so občini, deželi in narodu. V dokaz pomislimo, da iz občin obstojde dežele, in iz dežel naše cesarstvo; tedaj če so občine dobro oskrbovane in srečne, morajo biti srečene tudi dežele, in potem se širi zadovoljnosc po vsem cesarstvu.

Res je, da ni v vsakem kotu najti takih mož, zato volivec hodite k volitvam vsi, ne bodite nemarni, kendar gre za prevažne stvari in volite dobro, vsaj naša dežela ni vboga vrlih možakov. Že smo imeli in imamo tu in tam v tominskom, goriškem in kraškem glavarstvu izvrstne župane, župane, ki postavno in tudi velikodusno skrbijo za občinski blagor, ki nas pogumno zagovarjajo pri c. k. uradih, in so naroda zvesti sinovi. Zatoraj hvala, zatoraj slava onim županom, kateri so občini in narodu pravi „očetje župani“, oni čast dežele so domače, kar so tudi dobra starešinstva. Vsak ima namreč svoj delokrog, ki mu ga pestava odloči, vsak naj svojo dolžnost storiti po svoji moći, na svojem mestu: volivec, starešina in župan. Vsi složno naj delajo, in postava naj velja pa večina glasov, a ne samoglavnost posavnega človeka.

Čez Predél ali kod?

Te dni smo brali v vladnem listu „Osserv. Triest.“ prav zanimiv sestavek o važnosti predelske železnice, in menimo, da vstrežemo čast svojim bralcem, ako ga nekoliko okrajšanega tukaj priobčimo: „V Benedkah je izdal neznani pisatelj brošuro z naslovom „Né Ponteba né Prediel“, v katerej razlagata, da bi ne prišle Benedke v neposrednjo in najkrajšo zvezo z Nemčijo niti po enej, niti po drugoj omenjenih železničnih črt.“ Naš bojni klic mora biti, pravi, „Benedke in Brenner, naredimo neodvisno pot do Brixena čez Belluno-Agordo ..., ta naj nas naravnost zveže z Brennerjem.“ Ta črti bi bila najkrajša za zvezo Benedk z arlbersko železnicu, katera je že potrjena in se začne v kratkem delati in po njej bi se naj prej prišlo čez Feldkirch in Bregenc do konstanškega jezera.

Trst mors tudi skrbeti, kako se po najkrajši poti zveže z omenjenim jezerom. A naj se išče, kolikor se hoče, krajše in primernejše na vsako stran se ne najde, kakor je predelska črta.

Ako bi neznani pisatelj pisal iz Trsta, namesto z Benedek, rekel bi gotovo svojim semeščanom: „Naš vojni klic naj bo Predél.“

Prezgodaj bi se zdaj razgovarjalo, kako naj se izvrši, s kakimi sredstvi: ali se ima ustanoviti posebno društvo za predelsko črto, ali naj se jo pusti Rudolfovemu ali južnemu družtvu. Gledě na

obširno južno mrežo bo morda primerno, da se jo pripusti Rudolfovemu, da se pospeši in razvije ta železnica, ki je za zdaj še breme našemu eraru. Kakor si bodi, direktna črta Trst-Lindau (mesto na konstanškem jezeru) bi obstala iz 4 kosev: prvi od Trsta do Beljaka čez Predél, drugi od Beljaka do Brixena, tretji od Brixena do Innsbruka in zadnji od Innsbruka do Lindaua. Ako se te postaje skupaj zvezje, nastane črta, katera, česarne skrivljena, bo vendar najkrajša: 97 nemških milij od Trsta do Lindaua. Sedaj se šteje po južnej železnici čez Dunaj od Trsta do Lindaua 175 milj in 136 čez Mestre-Vercno-Brenner.

Pretresalo bi se lehko vgodnost pontebanske ali loške črte za zvezo z Rudolfovom, ako bi ne bilo že odločeno, da se ima delati arlberska železnica. A ta je zagotovljena in ne bo se dolgo mudilo, da se doticen projekt izvrši. Gledě na Arlberg zginjajo vse koristi, katere bi se bilo smelo pričakovati od Rudolfove črte, ako bi se bilo poskusilo predreti v Leoben ali Wels. Zarad arlberske železnice je pa postala najvgodnejša črta za Trst oma čez Predél.

Pozdeva se nam, da pontebanska črta ne more več konkuirati s predelsko, od kar se je meja avstrijska pomeknila od Mincia do Soče. Kratek kos od Kuefsteina da Solnograda nas uči, kako sian je prehod čez tuja tla in kako nepriležno ovira občevanje med našimi deželami.

Ako bi obveljala pontebanska črta, bi bili prisiljeni, voziti se skozi Videm in podvreči tako rekoč direktno trgovanje Trsta s konstanškim jezerom ekonomičnim potrebščinam in tudi političnim druge dežave in tujega železničnega sistema. Ako bi se pa prednost dala predelski železnici, katera bi šla vseskozi po avstrijskih tlah, bi vlada lehko pospešila občevanje na njej s tem, da odloči sama tarife in ure voženj, kakor bi Trstu naj bolj koristilo.“

V Gorici dne 24. julija. — Nedavno je prinesla N. F. Presse iz Gorice nek dopis, kateri je tem bolj zanimiv, ker je, kakor se sploh govorji, izdelek prav zagrizjenega nasprotnika Slovencev, nekdaj velicega prijatelja, sedaj pa srditega sovražnika poprejšnjega mestnega tajnika Favetti-ja. Naj ga tukaj priobčimo, da razvidijo naši čast. čitatelji, kako sodijo celo posamezni Italijani o spremembni uličnih imen v Gorici in o drugih namerah našega mestnega zastopa. Glasi se tako-le: „(Nove italijanizovanske poskušnje našega mesta. Pokojnina Favetti-jeva). Naše starešinstvo se bo pečalo v kratkem z velevažnim vprašanjem, katero mu zagotovi v zgodovini gotovo stalen spominek, ako se tako reši, kakor nekateri želijo. Pridite v Gorico, v to od 1. 1866 naprej vrlo razvjetuječe se mestice, gotovo Vam bo v oči bilo, da najdete zraven pošteno nemške „Fleischbank-Gasse“ in „Rastello“ in da se s tem veže „Travnik.“ imena ulic in trgov, katera obstoje od ne pamtenih časov do zdaj v treh tukajšnjih jezikih in kažejo prav podobno dosihmalno mirno skupaj živečih prebivalcev: Slovencev, Nemcev in Italijanov. To ima sedaj nehati in starešinstvo reši te dni vprašanje, katera italijanska imena se imajo dati zanaprej ulicam in trgom, ki jih do zdaj še niso imeli. Zdi se skoraj neverjetno, da se more zbor resnih mož resno pečati s takim vprašanjem, za kojega bitnost in rešitev ni naj manjšega vzroka, in katero, ako se tako dožene, kakor se namernava, ne samo da bo bilo zgodovino povstanka našega mesta v obraz, ampak dalo bo tudi Slovencem in Nemcem pravičen nagibljek k tožbam, da jih tlači italijanski živelj (element). O tem se bode sklepalo v eni prihodnjih sej in kako se sklene, skoraj ni dvomiti, če se pomisli, da gre tu prav za prav za eno še ne poravnano dedšino iz časov srečnega tajništva našega Favetti-ja, kateri je imel tudi o takih zadevah budeče oko in kateri je n. pr. pri podeljevanju obrtniških oblasti i. dr. na vladno izrekoma zahteval, da morajo biti napisi na dotočnih kazalih (štacunske, krēmarske in dr. tablah) italijanski pisani. Iz hvaležnosti za tako mestnemu blagru namenjeno delavnost se skoraj ne bo moglo ogniti starešinstvo, da ne bi se blagovaljno ozrolo na prošnjo, katero jo podal Favetti za pokojnino. S tem bo soper pokazalo, kako dobro razumni koristi mošenj naših davkoplačavev, ki se za to odškodijo z nekaterimi temnimi ulicami, za katere je plinova svečava predraga.“

Nu, nadlati se je, da Gorica ne pogine še vsled tega, ako dobri morda eno „Contrada Mazzini“ ali „Piazza del Plebiscito“ in bo tudi še penzijo Favetti-jevo srečno omagala; a prašala se bo potem po vsakem načinu prav resno, je li sedanjam mestnim očetom v resnici nje pravi duševni in materialni blagor na srcu, ali ne bi bilo morda boljši, da bi se kmalo novo starešinstvo volilo z manj omahljivim županom na celu, kakor je sedanji; menda bi se dalo samo z novimi močmi to doseči, česar se nikakor ne more dognati s sedanjim vsled razprtij in koterijskih spletek razcepljenim mestnim zastopom.“

Za danes naj zadostuje ta glas iz nam nasprotnega tabora o namernih našega velemodrega starešinstva; o vgodnej priliki priobčimo nekoliko obširnejši tudi svoje mnenje o tem.

V Tominu 23. julija. (Izv. dop.) Naš trg je po celi Sloveniji kot „narodno gnezdo“ znan kraj. To

častno mnenje si je bil pridobil pred leti, ko so tominski pevci pod vodstvom gospoda Furlanija ponatali se s svojim izvrstnim „pianom“ in ko je dr. Laveri posvečeval tukajšno čitalnico slovenskим Vilam z jedernatimi govorji. Tudi deklamovalo se je pri nas takrat umetno in naše veselice, primérne malenju kraju, so bile vsestransko zrele. Tudi dan danes imamo še čitalnico, dobili smo jej lep oder in glasovir, osnovalo se je pevsko društvo, in tominski tabor je vidil naše fante v sokolski opravi. Vendar nekajni časi so minuli; naši pevci so zgubili pri žarnih veselicah svoj čarobni „piano“, njihovo društvo, zdaj denarno, se brani, ali ne dobiva novega zaroda, in izurjenim členom njegovim se zdijo lahki pa lepi napevi „bagatela“, tako, da neizvedenci v glasbi, ki smo večidel vse, nimamo s petjem veliko veselja; izvedencem pa tominski pevci dan danes govorijo ne božj zadostili s teškimi umotvori. Da je nekoliko teh neprilik krv tudi sedaj, včasih premalo marljivi pevovodaja, mi ni treba posebej omeniti. Zategadel smo pa tudi tako daleč prišli, da se sliši v naši cerkvi ob nedeljah mesto umetnega čvetrospeva, korala, ali kar si bodi, tako imenovan narodni „(narodni)“ kyrie eleison ali pa organistov „solo“ pri dobrem orglanju.

S tem nisem hotel samo pevce na nekatere pomajkljivosti zmisli, ampak tudi naše tržane opomniti, da bi narodne stvari ne puščali v nemar, da bi tudi oni vstopili v čitalnico, katere udje so do sedaj večidel le uradniki. Ti so po večini ptuji in še so nekateri med narodnimi prav malo vneti za našo stvar; iz tega prihaja, da se sliši v našem domu več italijanščine in nemščine, ko slovenskega jezika Rés je, da smo imeli po trudu čitalničnega vodje v društva dobro izpeljane glediške igre; pa kaj, vse vseh pri nas po kratkem cvetji, ker naša štvar nima korenin v tržanstvu, ki ima temelj biti vsacega napredka!

O politiških razmerah imam poročati, da so Tominci načel nekdanjega predstojnika gosp. Grossmannu: ta je govoril: „primum est vivere, deinde philosophare“ ali po našem „blagostanje gré pred narodnostjo (bolje: omiko). Razprava o tej sentencii gré v podlistek, zato mi ne ostaja, ko nek praktičen nasledilek teh nazorov tukaj navesti. Pred zadnjimi volitvami so Italijani iskali na Tominskem izpodbiti dr. T. prejšnjega poslanca iz Tominskega; na to je delal menda dr. D. in je s praznimi obljubami in s ponocjo prej omenjenega izreka spravil lahke tominski filozofe na led. To bo o nekem podučilo dr. T., ki je med dvema stolama padši krivil padca „Sočo“ pa tudi Tomince, ki bi bili morali računiti z lastnimi faktorji. Kaj drugega Vam ni lahko poročiti o naših razmerah kot to, da ob času volitev menda ne bojo Tominci vlekli za seboj drugih krajev in sicer nekoliko iz zavidnosti, nekoliko pa zavoljo drugačih principov.

Iz Kanala. 20. jul. — „Soča“ zedini svoje žalostinke z našimi!

V enem tednu nam je previdnost božja dve roži vrtnici vtrgala: ostro nabrušena kosa bele žene je životlini niti 2 nježnih bitij prestigla. 13. t. m. so solnčni žarki žalostno slovo jemali od naših hribov, so doneli tužnomilni glasovi nad prezgodnjim grobom 15 letne Virginije Garlatti-jeve, ovecene od nagle, osemnajstne pa hude vročinske bolezni. Še ni bilo solnce dobro posusilo črne prsti nad njeni gomilo, so že 20. t. m. tik nje miljeno 18 letno sestrico Ernestino k večnemu počitku položili. Bila je 4 meseca na posteljo navezana.

V dno srca je bil ginjen cel Kanal zvedivši, komu so zvonovi otožno mrtvaško pesem zapeli. Vsak se je cutil zadetega srečno ranjenimi nujnimi starisci in sorodniki vred.

Bile ste pa tudi ranjki ljubeznički sestriči, izgled otroške in sestrine ljubezni in vzornega vedenja — zraven pa zvesti hčeri Slovenije in njenki in čestiteljici slovenske Talije Ernesta namreč je bila dusa vseh dramatičnih predstav na tukajšnjem odru in Virginija je bila pri vsej svoji mladosti že letos z oddišnim vspohom na javen oder stopila.

Blaga angelija poslovivša se od nas, ne poznavša ni zlobe, ni spačenosti svetiske, ni mi treba Vama želeti miru — saj ga imata! Bedita pa iz Vajinega srečnega zavjetja nad nami, ktere je božja sodbina na zemljskem kolobaru pustila! Večen Vama spomin!

Politični razgled.

Danes šele nam je mogoče podati našim čast. bralcem glavne številke državnega proračuna za tekoče leto 1871. Stroški se razdelè tako-le:

Cesarski dvor 5, 650,000 gld; kabinetna kancelija Nj. Veličanstva 61.289 gld; državni zbor 560.717 gld; državna sodnija 25.000 gld; ministarski svet 420,00 gld; ministerstvo notranjih zadev 15,461,503 gld; ministerstvo za dež. brambo 7,173,998 gld.; ministerstvo za uk in bogocastje 7,696,974 gold; finančno ministerstvo 65,981,077 gld; kupčijsko minist. 16,630,636 gld; ministerstvo za pravosodje 14,650,859; kontrola računarstva 158,000 gld; penzije

14,725,051 gld; podpore in dotacije večidel za železnice 14,860,015 gld; obresti državnega dolga spadajočega na našo polovico 84,712,875 gld; plačilo na dolg 14,484,838, gld.; opravnjštvo državnega dolga 890,000 gld; donesek k skupnim stroškam, to je za ministerstvo zunanjih zadev in vojno ministerstvo 84,437,320 gld; vseh skroškov skup je tedaj . . . 345,676,940 gld. dohodkov pa samo . . . 333,949,907 . . .

tedaj primanjkuje . . . 14,727,033 gld. kateri primankljaj še ni pokrit, ker ni hotel državni zbor dovoliti, da bi ministerstvo vzel na posodo 60 milijonov goldinarjev, kakor smo vse v zadnjem razgledu omenili. — Naj tukaj dostavimo zneske, ki so dovoljeni naši deželi; Goriška dobi 50,000 gold. za most pri Pieris-u in za koroško in kranjsko-primorsko cesto, za uk in hogočastje pa 89,384 gold. Številke nam kažejo, da je administracija strašno draga in da bi bilo tako potrebno misliti, kako bi se zamoglo bolj praktično in manj birokratično gospodariti; nadalje nas številke učijo, da naša država skoro 8 krat več porabi za vojaštvo, kakor za šole; zdravi um in skušnje pa nam kažejo, da zamorejo le one države dobro in uspešno napredovati, v katerih se za uk več, ali vsaj toliko potrosi, kolikor za vojaštvo. — A žalilje, preslabo kaže, da bi se vše skoro na boljše obrnilo, kajti evropski položaj je tak, da so vlade ena prek druge prisiljene na pomnoženje vojašta misliti, ker jih čaka rešitev raznih vprašanj, med njimi vše staro orientalsko vprašanje. — Vse velevlasti namreč vedo, da se bliža čas, ko se bo treba lotiti tega vprašanja, a ker je reč tako nevarna in spodvikljiva, je tudi bojazen velevlasti pred njo tako naravna. Nar bolje pa bi bilo, da bi pustile velevlasti, naj se to vprašanje po naravnih potih razvije in razvoza, to je, naj poste, da se dolične narodnosti same odresejo turškega jama. — V tem slučaju je posebno Serbia poklicana, na čelu korakati. — Sicer pa smo tega mnenja, da tudi potem, ko bodo namreč ta vozela razvozla, ne bo še konec hudi vojsk med narodnostmi. — Gotovo je, da ne bode Francija pozabila globoke rane, katero ji je vsekala Nemška, in da bodo zmerom mislila na povrat.

Nemška in Rusija tudi ne boste večni prijatelji, ker je neverjetno, da bi se Nemci takoj daleč streljili, da bi pozabili na staro bahanje: „Mi smo kulturonosci in poklicani izhodno Evropo kultivirati. — Francuzka in Ruska ste tedaj naravni neprijatelji mogočne Nemške in ker imati te dve velevlasti različne interese, je prihodnja zveza med Rusijo in Francijo skoro gotova, ker povsem naravna in obema državama hasljiva..”

Tedaj se nimamo nadlati stalnega miru; tega nas prepričajo zopet zadosti glasno govoreče številke. — Evropske velevlasti izdržavajo skoro 5 milijone ljudi stalne vojske, za katero potrosijo čez 2½ milijardov frankov vsako leto. — Čez to pa so nektere države vše vpeljale, druge zopet hitro vpeljali po Pruski iznajden sistem brambovstva, tako, da će pride do vojske, Evropa lahko postavi na noge do 10 milijonov vojakov. To niso po nobenem priprave za mir.

Austria je pri denašnjem položaju v preveliki nevarnosti, iz katere jo zamore le to rešiti, da zadovoli vse svoje narodnosti in da s tem zadusi razdraženost med njimi, katera postaja vsaki dan veča.

Zdaj počiva naš parlamentarni aparat, ker so tudi delegacije sklenjene. — Kakor smo vše zadnjic omenili, je grof Beust v delegacijah avstrijske razmere v najlepših baryah narusal; a potem je zopet govoril in rekel, da Austria mora do zob oborenja biti in zmirom pripravljena stati. Nu, to je zopet lepa doslednost; ker ima Austria ves svet za prijatelja, je treba, da je pripravljena vsak tip na udarec.

Svet zna sicer ceniti po svoji vrednosti diplomatska zagotovila; a vendor se mora vsak dober Avstrijan batiti prevelike prijaznosti z Bismarkom, ker imamo v Austria dolične tacega elementa, kateri z veliko Nemčijo simpatizuje; ali ne bi znala nastati iz simpatije koketerija in morda še celo agitacija za zedinjenje nekterih avstrijskih dežel z veliko Nemčijo?

Kar se pa tiče Rusije, bi bilo pač dobro,

da ne bi grof Beust le zagotovljal, da smo v dobrih razmerah z njim, ampak da bi se tudi trudil, da pridemo z njim v resnici v dobre razmere, kar pa golovo s tem ne doseže, da draži celi trop političnih psičkov na severnega medveda, kajti naveličati se vtegne in potem gorje nam! Tudi v Orientu bi morala Beust in Andrassi več pozitivne in naravne, in manj predzrne in zavratne politike delati, sicer pride Austria ob vso simpatijo pri Jugoslovanah.

Najbolje pa bi bilo, da bi se Austria poprijela kacega zanesljivega zaveznika in ne kotirala s celim svetom, kajti stari negotov prav: kdor hoče na dveh stolih sedeti, lehko pada na tla. Tak zanesljiv zaveznik je ravno Rusija, katera je dozdaj Austria še zimerom pomagala, kakor nam zgodovina kaže. Ampak prva potreba je, da se Austria okrepi; kajti le krepka država vživa spoštovanje drugih držav in si lehko dobi zvestega zaveznika. Kakor se sliši in se nam iz Dunaja poroča, se zdaj ministerstvo resno posvetuje, kako bi se storilo konec notranjem homatijam, ter Austria zopet okreplalo.

Nekda je vendor resnica, da hoče vlada spravo poskusiti z deželnimi zbori, kateri bodo vše v kratkem sklicani. Vlada bodo namreč predlagala deželnim zborom postavo o razširjenju avtonomije posameznih krovov in drugo postavo o narodnostih za tiste krovovine, kjer prebivajo razne narodnosti in sicer v tem zmislu, da se bodo o narodnih zadevah sklepalo po kurijah, a ne po večini celega zabora.

Nam Slovencem na Goriskem se ne bo dojavno spomnile najiskrenje želite; pa vendor se jim približamo za eno stopinjo, kar je tudi nekaj vredno.

Dosti več bodo dobili naši bratje na Kranjskem, ker so kompaktni in bodo po dosegih popolne avtonomije lehko doliči storili v pospehi našega narodnega napredka, kateri napredek bodo gotovo tudi Slovencem v drugih krovovinah veliko keristi. Nam gre v prvi vrsti za obninatev naše narodnosti; vse drugo pride po sebi, pride gotovo, če ostanemo zvesti svojemu programu. Dozdeva pa se nam tudi, da je ideja zedinjenja večih po narodnosti si sorodnih krovov v eno samo administrativno grupo ne samo dolični narodnosti, ampak tudi vladni koristni iz političnih, pa tudi gospodarskih obzirov. Ravno zaradi praktične strani te ideje imamo veliko upanja, da se je sčasoma poprime tudi naša po boljih notranjih razmerah brepeneča vlada. —

Naj pa si bode kakor koli hoče, mi goriški Slovenci ne bomo jenjali tirjati nam tako potrebnega zedinjenja; naj bi nas naši kranjski bratje moralno še bolj podpirali, kakor so nas do zdaj, kajti tako je potrebno, da nam vračajo naše simpatije, da se tako ideja zedinjenja čedalje bolj oživila. — Češki voditelji se še zmirajo z ministerstvom; dozdaj se je nadecati dobrega uspeha; tudi smo zvedeli iz precej dobrega vira, da bodo vlada to, kar misli Čehom dati, tudi drugim deželam ponujala. — Bog daj, da bi se vse te dobre novice vresničite! Po tem, kar smo do zdaj skušali, si ne moremo delati preveč iluzij in pesimizem je nam Slovencem, čepravno ne prajan, pa vendor vcepljen. Vederemo!

Češki listi so poročali, da hoče vlada vse tiste nemške uradnike iz Češkega odpraviti, ki so bili za časa Giske postavljeni in so se vdeležili proganjanja čeških narodnjakov; a to vest so vladne novine preklicale. — Gotovo pa je, da so nekateri birokrati nepoboljšivi in se nočeno vdati pravčenim in postavnim zahtevam narodov, kakor smo videli pri sekcijskem predstojniku Fidlerju, kateri je proti volji ministra, v učni načrt za Ljubljansko realko postavil italijansčino kot obligaten, Slovenčino pa kot neobligaten predmet.

Madjarski listi se nekam čudno obnašajo. — Včeraj so bili protivniki domu poslanega rajhstrata, danes pa že jemljejo Nemce pod svoje, sicer ne posebno zanesljivo krilo in žugajo Hohenwartu, naj se varuje Nemcem narodnost i. t. d. oškodovati.

Nemško-bavarska vojska je praznovala svoje francoske zmage s sijajnim vhodom v Monakovo. Svečanost je bila velikanska. Napisi po hišah so kazali, da so Nemci tako pijani svojih zmag, da kličejo vso Evropo na korajzo,

Francozki narodni zbor je zdajšč dobo svojega zasedanja do tistega časa, ko bodo Nemci do čistega odpravljeni iz francozkih dežel; potem šele se bode volili drugi zbor (konstituanta), kateri bodo dal francozki definitivno vlado, ker je sedanja vlada le zacašna. Bati se je, da se tistekrat pri volitvah zopet ne vname boj med strankami, kar vlogom francozom nikakor ne privoščimo. Kakor avstrijski, so se tudi francozki škofje obrnili do vlade s pozivom, da naj se potegne za Papeževe pravice. Thiers bi jih menda rad ušlišal, a položaj mu tega po nekakem ne pusti. Naslednik Bourbonske rodbine, grof Chambord, je dal razglasiti oklic, v katerem se Francozom za kralja ponuja; sprejet je bil ta oklic hladno in ni našel pričakanega odmeva. Sicer pa ni nemogoče, da Bourboni ne pridejo še enkrat na francozki prestol, kajti na Francozkom je vsi od danes do jutre in republika se bodo tam težko vkorenili, ker Francozom manjka republiških lastnosti, kakor nas zgodovina tega jako zanimivega naroda uči.

Italijanska vlada se je v Rimu ustanovila, pa vse kaže, da se vendor nič kaj domača ne čuti v večnem mestu; italijanski listi namreč na vso moč grajajo Francoze in hvalijo Nemce, ker se bojijo, da jih Francozi ne bodo pustili mirnih v Rimu. Poklonili so se ital. kralju v Rimu tudi Tržačani po posebni deputaciji, ki je prišla z bandero z napisom: „Roma è nostra madre, alla quale siamo devoti, sperando.“ Pravijo, da niso bili nič kaj prijazno sprejeti. Na njih lepe speranze jim je nekdo morda odgovoril: „Chi vive sperando etc.“ Kaj pa porečajo naši ministri, ali gosp. Pretis k tej deputaciji? Mi smo sicer prepričani, da vse te demonstracije ne veljajo počenega groša, ker ne Trsta, ne Istre ne bodo Italijani nikoli imeli in če tudi še dvakrat po grbi dobitje, kakor pri Custozi, za kar so Beneško v dar prejeli.

Razne vesti.

(Sopet novo breme!) Državna sodnija na Dunaju je v sledi tožbe mestnega zastopa tržaškega obsojila deželni odbor goriški, da ima plačati tožitelju v petih letnih obrokih 22.185 gl. 66 kr. zastanih bolnišničnih stroškov od 1. 1849 — 1866.

Tožba je šla s prva za 46.558 gld. 91 kr., a ker je deželni odbor v svojem odgovoru dokazal, da je že plačanih više 24 tisoč gold., je mestni magistrat tržaški v repliki sam znižal svojo tirjatev do zgorej omenjenega zneska. Duplike ni podal deželni odbor goriški. Pri naroku dne 13. t. m. je zagovarjal advokat Dr. Pajer naš deželni odbor in dunajski advokat Dr. Grund mestni zastop tržaški. Koj po naroku je Dr. Pajer telegrafčno naznani, da se nadeja vgodne razsodbe, a 17. je prišel drug njegov telegram, da je obsojen naš deželni zalog, plačati ves vknjiženi dolg. Sopet novo, težko breme na ramah naše, že zadosti obložene dežele!

(Vaje deželnih brambovcev) so napovedane za drugo polovico prihodnjega meseca septembra. Kmetijska družba in deželni odbor v Gorici sta se proti temu pritožila pri c. k. namestništvu v Trstu, ker je o tistem času naj veča potreba delavnikov pri kmetijstvu in ker je sklicanje brambovcev o drugej žetvi in o bendimi naravnost nasprotne §. 27. brambovske postave.

(Podučevanje v kmetijstvu) katero je bilo napovedano za učitelje, bo najbrže kakor je c. k. načelništvo naznani do deželnemu odboru, o letosnjih počitnicah izstalo, ker je državni zbor nekoliko prikrajšal stroške v budžetu ministerstva za poljedelstvo.

(Prepoved.) C. k. finančno vodstvo v Trstu je prepovedalo c. k. davkarjam, da ninajo pobirati več prikladov k davkom za denarnice okrajnih šolskih svetovalstev in cestnih odborov od 1. julija t. l. naprej. Cestni odbor za okolico goriško je podal pritožbo proti tej prepovedi naravnost finančnemu ministerstvu in je dobil po gosp. drž. poslanca A. Černe-tu zagotovilo, da bo dotična vloga prav kmalo in vgodno rešena.

(Gosp. Ant. Klodič) do zdaj šolski nadzornik v Istri je pridelen šolskemu svetovalstvu za Štajersko in sicer pride na mesto vpokojenega g. nadzornika Močnik-a. — S tem imenovanjem, piše „Narod“, moremo popolnoma zadovoljiti biti in upamio, da bode g. Klodič z vsemi silami slovenske šole na spodnjem Štajerskem podpiral, in skušal nagomiljene krivice in nenaravnosti v naših ljudskih šolah in preparandijah odpraviti.

(Profesor Maksimilian Pleteršnik) znani slovenski pisatelj, pride od tržaškega na ljubljanskem gimnaziju. — Dr. And. Vrečko, dozdaj asistent pri fizikalnem inštitutu na Dunaji, je imenovan za profesorja na gimnaziji mariborski.

(Občno zgodovino) za srednje šole je spisal g. profesor Jesenko v Trstu. I. oddelek se že tiska v Trstu pri Rupniku in so dotiskane že 4 pole. Celotno delo (I.) (okolo 10 pol) izide do 10. avgusta in se boste torej mogla knjiga s prihodnjim šolskim letom upotrebljavati. — II. in III. del izideta kasneje.

(Obsojen na smrt) je kmet R..... iz Mordrejc na Tominskom, kateri je preteklo pomlad umoril svojega brata. Okrožna sodnija ga pa sama pripomoča cesarskej milosti, da bi se mu kazen gledé na nekatera polajšila primerno znižala.

(Železnična koncesija.) Dr. E. Costa in grof Arz z drugovi so dobili od ogerskega ministerstva za javna dela in komunikacije dovoljenje, pričetki tehnična dela za železnicu, ki bodo šla od Karlovca in Ogulinu do meje, in vezala Ljubljano s Karlovcom in Ogulinom.

(Razsodba državne sodnije.) V Mistelbachu v spodnji Avstriji so sprejeli v pravila političnega družstva, da sme odbor kodersibodi v istem okraju sklicavati občne družtvene zvore. Namestništvo ni hotelo zarad te določbe pravil potrditi in tudi ministerstvo je zavrglo dotočno pritožbo osnovalev novega družstva. Na to so se obrnili Mistelbachčanje do državne sodnije, češ, da ste prepovedi omenjenih vladnih oblastnih nasprotnih družtvenih postav. Tedaj je bila razprava o tej zadevi pri državnih sodnih, katera je sprejela tožbo in spoznala prepoved kot protipostavno.

Zdaj vemo, kaj nam je storiti, ako hočemo doseči, da bo tudi naše politično družstvo zvunaj Gorice zborovalo.

(Dr. Schäffle), naš minister za trgovstvo, kandiduje, kakor se proča „Vaterland“ v Dalmaciji, kjer so dopolnivne volitve razpisane, in sicer pri velikem posestvu v Raguzi. Do zdaj brezmandatni minister pride skoraj gotovo v deželni in morda tudi v državni zbor, če sprejme v svoj program — dalmatinsko železnicu. Da se vjamejo tiči, treba dobrej imanic!

(† Anton Umek) urednik „Besednika“, slovenski pesnik in učitelj slovenskega jezika na celovškem gimnaziji je umrl 15. t. m. v Celovcu v cvetu možke starosti. Med njegovimi pesniškimi deli slovi najbolj „Abuna Soliman“, v katerem opeva dela slavnega slovenskega misijonarja v srednji Afriki, Ignacija Knobleherja.

Še mnogo drugih njegovih pesmi so priobčile „Novice“, „Glasnik“, „Danica in Janežičeve Cvetje“.

(Odpoved) Mestni starešina Ferluga, kateri je nedavno tako nedostojno in sramotno govoril o slovenskem jeziku v javnej seji mestnega zastopa, se je poslanstvu odpovedal. Dobro odšel!

(Statistika). Statistični urad trgovske zbrane tržaške je ravnokar priobčil razkaz mornarskega in trgovskega občevanja v Trstu leta 1870. Po tem je prišlo po suhem blaga v Trst za 76.477.368 gold., poprejšnje leto pa za 100.989.366 gld. Izvozilo se je blaga po suhem za 80.274.098, poprejšnje leto pa za 68.313.838 gld. Po morji se je pripeljalo blaga v Trst za 125.869.534 gld., poprejšnje leto pa za 114.426.246 gld. Izvozilo se je blaga po morji za 100.423.376 gld. in poprejšnje leto za 115.933.018 gld. Po železnici je prišlo 8.491.393 centov blaga; poprejšnje leto 13.325.566 cent., izvozilo se je pa 4.932.708 in poprejšnje leto 4.637.123 centov.

(Nauk o umni živinoreji) se imenuje knjiga, katero je tedaj na svitlo dala kmetijska družba v Ljubljani. Knjiga obsega blizu 9 pôl in 20 tabelj s podobami, na katerih se vidijo vsa naj bolj imenitna plemena konj, goved, ovac in prešičev, dalje molzna ogledala in so narisani zobje, na katerih se spoznava starost konj, goved in ovac.

Pri ličnem papirju in tisku je ta knjiga gotovo najmanj 2 gld. vredna. Al ker družba kmetijska želi, da bi te bukve prišle v roko vzacementu slovenskemu gospodarju in je za tisek nekoliko podporo dobila od slav. ministerstva, je zbor sklenil prodajati jo vezano le po 80 novcev. V Gorici si jo vsakdo lehko naroči v bukvarnici C. Sochar-ja na Travniku.

(Pomladansko cvetje) nam je došlo; knjiga je prav lepo vredjena in obsežek jako zanimiv, posebno čestitamo g. Ogrinc-u za njegove novele, ki so prav iz domačega življenja vzete in tako lehko in dobro pisane, da se morajo dopasti posebno rahločutemu nežnemu spolu — Priporočamo tedaj „cvetje“ vsem svojim čitaljem, posebno pa čitateljicam. — Dobi se pri vredništvu „Primoreca“ v Trstu.

(Čitalnica Rocolska) se je znova odprla. Mijo z veseljam pozdravljamo in ji voščimo, da bi živila mnogo let na korist našim bratom okoličanom.

(Tabor v Buhljah) na Koroškem je dovoljen in bo 10. nedeljo po binkoštih, t.j. 6. avgusta t.l. ob pol štirih popoldne pri g. Stefanu Primož-u, po domače Riznarju na zgornjih Buljah (četert ure komaj od božje poti pri Devici Mariji v Dolini in ravno tako blizu železno-cestne postaje „Grafenstein“); dovolilo se nam je pri taboru pretresovati sledete stvari:

1. Ktere pravice smo Slovenci že dosegli? katerih nam je še treba in kako jih mogoče postavno doseči?

2. Pretresuje se „spomenica“ ki jo je slov. polit. društvo „Trdnjava“ predlagala visokemu e. k. ministru in se potem izreče, ali se ta peticija sprejme in potrdi po vsem in posameznem njenem započačku, ali ne?

3. Kako gre obnašati se volilec pri raznih volitvah, na primer v deželnih zbor, šolski svet? i.t.d.

4. Ali in kako napravijo se tudi na kmetih samosvoje zavarovalnice in posojilnice?

(Požari). Kakor se nam poroča iz Krauskega je pogorela 23. t. m. žaga g. Valenčiča v Biestrizi in cela vas Peteline na bisterški cesti blizu postaje St. Peter. — Pogorelo je 29 hiš, več hlevov in 33 živali. — Nekda ni bila zavarovana večina pogorelih hiš. — Zakaj se vendar vsak kmet ne zavaruje; saj plača le male krajevne in živi vsaj bolj brez skrbi. —

(Prošnja in odgovor) Prosimo g. dopisnika iz Medane v zadnjem listu „Primoreca“ in pa tudi g. vrednika samega, naj vendar še enkrat prebereta naš dostavek k dopisu iz Mirnega v naši 6. številki, da bodo prvi spoznali, da se bori à la don Quixotte contre les moulins au vent, drugi pa spredvidil, da se je treba vendar nekoliko prepričati, če so dopisi resnični ali vsaj logično pisani.

Pa brez zamere, ker je naša dolžnost nezaluzene napade po vrednosti zavračati. —

(Popravek). Držeči se starega pregovora: „vox populi, vox dei“ smo tiskali v zadnjem listu novico, da je neka krčmarica v Stračicah svojega moža tako hudo udarila, da je obležal in vsled tega umerl. — Omenjena krčmarica pa se je nekda pri sodniji po pričah opravičila, da ona ni kriva smrti svojega moža, ampak, da je on umrl naravnne smrte. — Nam je gotovo ljubo, da je ona naše „strašno“ neresnično in prav radi prekličemo ono krivo vest. — Sliši pa se, da hoče krčmarica vredništvo tožiti. — Nu, to bi bila interesantna, tožba; tribunal bo imel gotovo več mesecev opraviti in bo moral vsaj 10 risov popirja porabiti za izpovede vseh prič, ali prav za prav vseh tistih ki so to vest po mestu raztrobili. —

(Janežičevega slovarja) slovensko-nemški del bi radi nekateri gospodje kupili, pa ni ga na prodaj več po knjigarnicah. Kdor ga lehko pogreša, naj ga blagovoli poslati vredništvu „Soče“ z ceno vred.

Kmetijske in trgovske vesti.

Eden prvih virov našo okolice je kupčija se sočivjem in sadjem, s poslednjem smo letos res obile obdarjeni, začenši pri češnjah, ki nam so lepih novcev donašale, gre tudi z ostalim sadjem dobro, veliko se ga razpošilja v Gradec, Pešto, Beč it.d. — Ali kdo ima to kupčijo v rokah? Skoraj izključljivo ptuječi-Nemeči. Nad 30 trgovskih agentov se v gorški okolici nahaja, ki naše sadje prav po nizki ceni nakupujejo in ga potem deloma po svojih zunajnih namestnikih z lepim dobitkom prodajajo, deloma pa ga oddajajo dunajskim komisjonarjem za dobro provizijo. Ti gospodje si pridobijo dvakrat toliko in še več, kolikor njih stane: dokaz temu, da so cene na zunajnih trgih blizu trikrat više, nego na našemu, da je iz Beča prišedši domaćin 20 od stotkov češnj je više plačeval, nego ptuječi, da ti grofovske žive in svojo posle drago plačujejo.

Vprašamo torej, ni ne bilo boljši, da bi se mi teh gospodov meščtarjev poponolma ogibali, in si za svoje zunajne namestnike vestne domačine postavili, ki bi potem posameznim sadjorejem o dohodkih in stroških mesečnih račun dajali? Leta manipulacija je prav labka, telegrafujemo in dopisujemo si lahko po slovensko, razpošiljanje tudi ne dela težave, naredi se na železnični vozni list, zaznamva na tanko blago, komu in kam da gre. Sadje in sočivje se posilja zarad hitrosti z poštnim vlakom, treba ga je frankovati. — Tako bi se obvarovali ptuječega vplivja, ki nam duševno in materialno škodi; to so že spoznali nekteri Brici in imajo svoje ljudi, so pa tudi s kupčijo prav zadovoljni. Naj bi se tudi drugi trgovci sè sadjem te važne reči resno prijeti.

Kako je letos kaj z galeto? le slabo, kajti vreme za ta glavni pridelok naše pokrajine je bilo celo čas nevgodno, vedno je deževalo, spomladanski dnevi so bili premrzli, vsled tega so svilni črviči oslabeli, veliko jih je obolelo, tako da smo si v primeri lanskem letu komaj 25% pridobili. Ali še s temi je bila slaba kupčija, ker inostranskih, taljanskih konkurentov nij bilo blizu, preobloženi so še z lanskim žido, pa dobro vedo, da pri nas za zdaj nij zaslužka. Naši trgovci so plačevali zeleno galeto po f. 1.10—25 kr., pšenično (domačo) pa po f. 1.30—40 kr. Splačalo se je komaj murvino listje. Naj bolje se je vendar obneslo seme pridobljeno po celičnem sistemu; zato ga za prihodnji posebno pridobrmo vsim svilorejem.

Trgovskemu občinstvu naznanjam, da jo veliki mlin v Stračicah, ki je lansko leto pogorel, zopet sosisan, z nova melje. O vrednosti in dobroti moke ne moremo dosti govoriti. Sicer pa dela temu mlinu močno konkurenco Ajdovski mlin, katerega moke so nekoliko dražje, ali veliko lepše, posebno peki hvalijo, da kruh bolj zraste in jako bel prihaja. Današnemu ceniku prilagamo cene obeh mlinov. O letošnji letni budem v prihodnjem listu

natančneje poročali, za danes povemo le toliko, da se poroča iz Francozkega, da so s pridelki vsake vrste prav zadovoljni, kar nesrečnim Francozom srečoma privošimo. Tako se nam poroča z Ogerske i Hrvaške, da so sé žitom obilo založeni; tudi Slovenci se nimamo do sedaj kaj pritoževati.

Cenik raznega blaga.

na goriškem trgu.

Pšenica nova polonik	po gl.	250	do gl.	2.90
Rež	"	1.85	"	1.95
Turšica	"	2.40	"	—
Ječmen, pehan	"	3.20	"	—
cel	"	1.70	"	—
Fežel	"	2.50	"	3.—
Rajž, prve vrste, cent	"	12.50	"	14.—
druge	"	10.50	"	11.50
Oves, star polonik	"	1.60	"	—
nov	"	1.40	"	—
Seno cent	"	1.—	"	1.20
Slama	"	—.70	"	.80
Slanina (špek)	"	32.—	"	32.50
Krompir	"	2.—	"	3.—

Moke mlina v Stračicah

Moka pšenična A (Auszug)	cent	po gl.	13.30
" N. II	zakjem	"	11.80
" III	zakjem	"	10.10
" IV	zakjem	"	8.70
" V	zakjem	"	7.20

Moke mlina v Ajdovščini

Moka pšenična N. 0	1	cent	po gl.	14.—
"	2	zakjem	"	12.50
"	3	zakjem	"	11.30
"	4	zakjem	"	10.20
"	5	zakjem	"	9.50
				8.20

Moka režena srednja	cent	po gl.	7.—	do gl.	8.—
naj lepša	"	"	8.—	"	9.—
turščina	"	"	6.10	"	6.25
Otrobni drobni	"	"	2.80	"	—
debeli	"	"	2.40	"	2.50

Listele vrednosti. Gosp. J. K. v R. na Cerkljanskem. Ne zmorete, da nismo priobčili Vašega dopisa. Vedno hvalisimo ene in iste osebe se nam ne zdi prav dobro. Iz prepopravnih listov se lehko prepričate, da radi prihajamo velike zasluge gosp. W.; a kdo bi hotel javno hvaliti vsako malenkost, bi bilo to tujemu samemu nadležno, našim narodnikom pa dolžnosno.

Gosp. dopisniku o mladi Sloveniji: „Es jinge wohl, aber es geht nicht!“ Kritika prihodnjiv.

Gy. narodnikom, kateri prakajo po dosedanjih številah. Sore: Ne moremo več vstreči. Strasidi so nas, da dobimo x večem 500 narodnikov, zategadel smo dajali tiskati prvi listov le po 400—450, katere smo vse oddali.

Gy. Lk. v Kop. in Rodolpu v Tamnu: Kakor bito prihobimo še naj manj 100 narodnikov in si zagotovimo zadostne dohodovne podpore, sprememimo list v teden. Blizajo se važni časi; dočasni dunajski listi preračujejo novo volitve dež. poslanec in v tem primerjaj bi potreboval neobhodno tedenka. Podpirajte nas tedenj vsestransko in mi bomo radi števajoči svo